

PAPER DETAILS

TITLE: Öğretmen yetistirme lisans programlarındaki degisim ve açık ve uzaktan öğrenme dersine yönelik öneriler

AUTHORS: Ilker USTA

PAGES: 58-68

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/636319>

Gönderme Tarihi: 30.08.2018

Kabul Tarihi: 30.10.2018

*Bu bir araştırma makalesidir

Öğretmen yetiştirme lisans programlarındaki değişim ve açık ve uzaktan öğrenme dersine yönelik öneriler

Doktor Öğretim Üyesi İlker USTA^a^a Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi

Özet

Açık ve uzaktan öğrenme çok disiplinli bir alandır. Bu alan pedagojiden iletişime, sosyolojiden bilgi ve iletişim teknolojilerine kadar geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmelidir. Eğitim fakültelerinin öğretmenlik programlarına 2018 yılında “Açık ve Uzaktan Öğrenme” dersi eklenmiştir. Tüm öğretmenlik programlarında bu dersin yer alması alanın uygulama düzeyinde ilerlemesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Geleceğin eğitim modelini öğretmenlerin uygulayarak tanınması önemlidir. Bu bağlamda “Açık ve Uzaktan Öğrenme” dersinin uygulamasında yapılması gereken kritik durumlar yazarın gözüyle anlatılmıştır. Ders programı geliştiriciler için programın genel amaçları ve dersten mezun olan öğrencilerin sahip olması beklenen yeterlikler tanımlanmıştır. Bu genel amaca ve yeterliklere ulaştıracak önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Açık ve Uzaktan Öğrenme, Öğretmen Yetiştirme Sistemleri, Öğreten Özerkliği

Abstract

Open and distance learning is a multi-disciplinary field. This field should be evaluated from a broad perspective from pedagogy to communication, from sociology to information and communication technologies. In 2018, “Open and Distance Learning” course were added to the teacher education programs of the faculty of education. It is thought that taking this course in all teaching programs will contribute to the progress of the field at the application level. It is important for the teachers to recognize the future education model by applying it. In this context, critical situations that need to be done in the application of Open and Distance Learning course are explained by the author's perspective. For the curriculum developers, the general objectives of the program and the qualifications course are defined. Some recommendations has been given for reaching to general objectives and qualifications.

Keywords: Open and Distance Learning, Teacher Education Systems, Autonomy of teacher

Kaynak Gösterme

Usta, İ. (2018). Öğretmen yetiştirme lisans programlarındaki değişim ve açık ve uzaktan öğrenme dersine yönelik öneriler. *AUAd*, 4(4), 58-68.

Giriş

Kültürlenme bir gereksinimdir. Köklerini koruyarak ve besleyerek çağın ihtiyaç duyduğu kültürlenme ise mücadeledir. İnsanoğlu her dönem farklı biçimlerde kültürlenme mücadelesi yaşamış ama 21. yüzyıl da bu çok daha farklılaşmış, bilgi birikiminin ve teknolojinin hiç olmadığı kadar önem kazandığı bir ortama dönüşmüştür. Eğitim ve öğretimde bu mücadele gibi hayat boyu yenilenerek devam etmektedir. Bu yenilenme ihtiyacı o kadar hızlı gerçekleşmeli ki uluslararası alanda rekabet edebilecek ve ülkemizin sosyal, ekonomik, kültürel vb. alanlarda gelişimini sağlayacak bireyler yetiştirilmelidir.

Eğitim programlarında yer alan birçok ders, birikmiş kültürün çocuklara ve gençlere aktarımı ile ilgilidir. Bir yandan bu aktarım devam ederken diğer yandan kültür yapısına çeşitli yollardan yeni öğeler girerek bir hareketlilik oluşmaktadır. Bu dinamikler mümkün derece eğitimde yer almalıdır. Aksi takdirde okul öğretiminin önüne geçebilecek bu yapı olumsuz kültür sentezlerinin tesadüfi ve istenmeyen biçimde karşılık bulması ile sonuçlanabilecektir.

Bir toplumda var olan eski kültür öğelerinin, çağdaş dünya kültürünün yeni akımları ile bağdaştırılması kolay bir iş değildir. Bireyler, hemen her devirde, birikmiş kültürü, çağdaş düşünce ve ifade yöntemlerine uyarlamaya uğraşmış ve uğraşmaktadır. Bireyin bu yöndeki uyumuna çoğu zaman okul çalışmalarını aşan kitle iletişim araçları büyük katkı sağlamaktadır. Bu noktada öğrencinin içinde yaşadığı kültürün hayati sorunlarına karşı yapıcı bir tutum içinde olması önem taşımaktadır. Kültürümüze esasen bilimsel araştırmalar, kültür geçişleri, yeni teknolojiler, sanatsal hareketlilik vb. yollarla giren yeni kültür elemanları, çocuk ve genç için kendi okullarına paralel, farklı bir program oluşturmakta (Varış, 1998), eğitim kurumları ise bu oluşumu ve değişimi yönlendirebildiği ve yönetebildiği sürece toplumsal işlevlerini yerine getirebilmektedir.

Gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkileri göz önüne alındığında, eğitim kurumlarının ve eğitim sistemlerinin, bu değişimden olumlu yönde etkilendikleri görülmektedir. Yapısı gereği sürekli değişen ve gelişen bilginin niceliği ve niteliği, kontrollü bir biçimde eğitim kurumlarınca bireylere sunulmakta, eğitim programları esnek yapısıyla mevcut ihtiyaca yanıt verebilmek adına şekillenmektedir. Bilgi çağı ile birlikte, hemen her ülke, gelişmiş insan kaynağını ve bu kaynağın o ülkenin en büyük katma değeri olduğu inancını artırmaktadır. Artık eğitimde, öğrenen merkezli, hayat boyu, her zaman ve/veya her yerde, istenilen ortamda ve yapıda eğitim ortamları geliştirme ihtiyacı ön plana çıkmıştır. Bütün

kurumlar, bu değişkenleri içeren uzaktan eğitim sistemlerine geçişi önemli görmekte ve bunun için de sürekli içerik ve program geliştirme çalışmalarına ağırlık vermektedir (Usta, 2015).

Uzaktan eğitim sistemine sadece teknolojik bir platform olarak bakarsak eğitsel birçok hatanın ortaya çıkmasına sebep olabiliriz. Disiplinlerin iç içe geçtiği bir alan olan açık ve uzaktan öğrenme, pedagojiden iletişime, sosyolojiden bilgi ve iletişim teknolojilerine kadar geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmeli ve sistem tasarımlarken tüm bu disiplinlerin önerdiği durumları sistematik bir bakış açısıyla işe koşmalıyız. Bu bakış açısının kazandırılmasında öğretmenler önemli bir görevi üstleneceklerdir. Bu bağlamda bu çalışmanın temelini oluşturan öğretmen yetiştirimi ve 2018 eğitim fakülteleri öğretmen eğitim programlarına getirilen Açık ve Uzaktan Öğrenme dersinden tam verim alınabilmesi için ders tanıtımı ve geliştirilmesine ilişkin önerilere yer verilecektir.

Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme ve Sistem Geliştirme Çalışmaları

Eğitim sistemlerinin nihai amacı; topluma faydalı, toplumsal değerleri gözeten, etkili iletişim becerilerini edinmiş, değişime uyum sağlayabilen, öğrenme kaynaklarına erişme ve bunlardan etkin bir şekilde yararlanma becerilerini kazanmış, bilgi iletişim teknolojilerini verimli kullanabilen, kendisiyle ve toplumla barışık, inisiyatif alan, araştıran, sorgulayan ve eleştirel düşünme becerilerine sahip özgür bireyler yetiştirebilmektir. Bu niteliklere sahip bireylerden oluşacak bir toplumun inşasında en önemli görev ise öğretmenlere düşmektedir (MEB, 2017).

Türkiye’de, öğretmen yetiştirme sisteminin tarihçesi incelendiğinde göze çarpan ilk gelişme, 1848 yılında rüştiyelere öğretmen yetiştirmek üzere “Darülmuaallimin” adıyla ilk öğretmen okulunun açılmasıdır. Darülmuaalliminler, 1924 yılında “Muallim Mektebi”, 1935’te de “Öğretmen Okulu” adını almışlardır (Baskan, Aydın ve Madden, 2006).

Cumhuriyet döneminin öğretmen yetiştiren kurumları incelendiğinde ise, değişik tip ve düzeydeki öğretim kurumları öğretmen yetiştirme görevini icra etmişlerdir. Her düzeyde öğretmen adaylarının yükseköğrenim görmesini öngören, 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’na kadar Türkiye’de ilkokullara öğretmen yetiştirmenin temel kaynağı “İlköğretmen Okulları” ve “Köy Enstitüleri” olmuştur (Baskan, 2001, 21). 1974 yılında aynı kanun çerçevesinde iki yıllık “Eğitim Enstitüleri” açılmıştır. 1982 yılında ise bu kurumlar, “Eğitim Yüksek Okulları” adı altında üniversitelere bağlanmışlardır. Bu okulların

öğrenim süreleri, 1989 yılı itibariyle 4 yıla çıkarılmıştır. 1992–1993 öğretim yılında ise, ilkokul öğretmenleri yetiştirme görevi, “Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği” bünyesinde sürdürülmeye başlanmıştır.

Cumhuriyet döneminde ortaöğretim kurumlarına (ortaokul ve liseler) öğretmen yetiştirilmesi ise “Eğitim Enstitüleri” ve “Yüksek Öğretmen Okulları” yoluyla gerçekleştirilmiştir. Her iki kurum da, 1982 yılında üniversiteler bünyesine alınmış, bu tarihten itibaren öğrenim süreleri 4 yıl olarak “Eğitim Fakültelerine” dönüştürülmüştür (Üstüner, 2004).

Cumhuriyet sonrası dönemde, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan tüm bu kurumlar ve yapılan tüm düzenlemeler, tek başlarına öğretmen gereksinimini karşılamada yetersiz kalmıştır. Bu açığın kapatılması için, dönem dönem, farklı kaynaklardan öğretmen sağlama girişimlerinde bulunulmuştur. Bu girişimlerden bazıları: Yedek Subay Öğretmenlik, Vekil Öğretmenlik, Öğretmenlik Formasyonu Kursları, Mektupla Öğretmen Yetiştirme, Hızlandırılmış Programla Öğretmen Yetiştirme ve eğitim fakültesi dışındaki fakülte mezunlarından öğretmen atanması şeklinde gerçekleşmiştir (Akyüz, 2001).

Süreç içerisinde hem nitelikli öğretmen yetiştirme, hem de nicelik olarak yeterli öğretmen sağlama sorununun çözülememesi nedeniyle 1982 yılından itibaren bu görevi üstlenen üniversitelerin yeniden yapılandırılması konusu gündeme gelmiştir. Yükseköğretim Kurulu, öğretmen yetiştirme sisteminde bazı yenilik ve değişikliklerin gerekli olduğuna karar vermiş ve bu konuda bir çalışma başlatmıştır. 4 Kasım 1997 yılında YÖK, Eğitim Fakültelerinde yeniden yapılandırmaya gitmiştir. Bu modelin ana kaynağı, ABD’de “Carnegie Forum” un 1986’da yayımladığı “Bir ulus hazırlanıyor: 21. yüzyıl için öğretmenler” adlı raporda ABD için üretilmiş öneriler arasında bulunan, şu üç öneriye dayanıyordu: “Öğretmenlik mesleğinin standartlarını belirleyecek bir ulusal komite kurulmalıdır; öğretmen eğitimi için fen-edebiyat alanlarının birinden lisans derecesi alınması önkoşul olmalıdır; öğretmen yetiştiren programlar yüksek lisans derecesi verecek biçimde geliştirilmelidir.” (Balantine,1989; Aktaran: Okçabol, 2001).

Yeniden yapılandırma olumlu birçok özelliği getirmiş olmakla birlikte özellikle kronik bazı öğretmen yetiştirme politikalarına tam anlamıyla çözüm bulamamıştır. Lisans dersleriyle yüksek lisans diploması verilmesi, var olan akademik “tezsiz yüksek lisans” öğreniminin sertifika programlarına dönüştürülerek bozulması, bazı branşlarda öğretmenler 5,5 /6 yılda

yetiştirilirken bazılarında 4 yılda yetiştirilmesinin yarattığı tutarsızlık, aynı öğretmenlik meslek bilgisi derslerini alan öğrencilerin farklı diplomalarla vasıflandırılması, farklı öğretmen yetiştirme uygulamalarının (sertifika programlarının devamı, tezsiz yüksek lisans programlarına öğrenci alımlarının farklı ölçütlere bağlanması ve bu konuda üniversiteler arasında ortak bir uygulamanın olmaması vb.) devam etmesi ileride çözüm bulunması beklenecek sorunlar olarak duracak (Kavcar, 2003) ve halen de devam etmektedir.

2006 yılında ise, 1997 yapılanmasındaki aksayan yönler ele alınarak revize edilmeye çalışılmış; bu doğrultuda hem ilköğretim hem de ortaöğretim alan öğretmenliği programlarında yer alan meslek bilgisi derslerinde bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu bağlamda, 1997'deki yapılandırmada kaldırılan bazı genel kültür derslerinin oranı artırılmış, lisans programlarında yer alan toplam ortak derslerin dışında yaklaşık %25 oranındaki dersleri belirleme yetkisi üniversitelere verilmiş ve bu derslerin oranı kısmi olarak artırılmıştır. Bu düzenleme sonucunda programlar, %50-60 oranında alan bilgisi, %25-30 oranında meslek bilgisi ve %15-20 oranında da genel kültür derslerinden oluşmuştur. Yan dal uygulaması ihtiyaç olmadığından kaldırılmıştır. "Topluma Hizmet Uygulamaları" adlı yeni bir ders programa eklenmiştir.

2006 düzenlemesinin, 1997 yapılanmasını değiştirmek için değil de, programları güncelleştirmek ve modelin eksikliklerini düzeltmek için yapıldığı belirtilmektedir. Bu kapsamda alınan kararlardan özellikle: "Tezsiz yüksek lisans programlarının yarattığı sorunlar ve sonuçlar incelenmeli ve bu konuda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Öğretmenlik bir uzmanlık mesleği olarak lisansüstü düzeyi kapsayacak bir eğitim programına bağlanmalıdır." maddesi bu rapor kapsamında oldukça önemli bir karar maddesidir.

Öğretmen yetiştirme programları ve sistem güncelleme çalışmaları süreç içerisinde devam etmektedir. Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubunun, yeni paydaşların da katılımıyla yeniden oluşturulması; eğitim/eğitim bilimleri fakültelere girişte 240 puan barajının belirlenmesi; bu fakültelerin bölüm ve anabilim dalı yapılanmasının yeniden oluşturulması; ikinci öğretim programlarının kapatılmaya başlanması; fakülte ve programlarının akreditasyonu ile ilgili çalışmaların yeniden başlatılması ve son olarak 2018 yılında öğretmen yetiştirme lisans programlarının güncellenmesi ile birlikte daha nitelikli öğretmen yetiştirme kaygısında çalışmalar yapılmaktadır.

Değişen toplumsal, ekonomik, kültürel, eğitsel vb. yapılar, karar vericilerin önemli düzeyde gündemde tutacağı konuları etkilemektedir. 18. Milli Eğitim Şurasında (2010)

“Öğretmenin Yetiştirilmesi, İstihdamı ve Mesleki Gelişimi; Eğitim Ortamları, Kurum Kültürü ve Okul Liderliği” önemli gündem maddesi iken 19. Milli Eğitim Şurasında (2014), “Öğretmen Niteliğinin Artırılması ve Eğitim Yöneticilerinin Niteliğinin Artırılması” konuları önemli gündem başlıkları olmuştur.

Yükseköğretim Kurulu’nun 2018 yılında yaptığı öğretmen yetiştirme lisans programlarındaki geliştirme çalışmalarının odağına Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ve Öğretmen Strateji Belgesinin (2017-2023) alındığı, ayrıca Yükseköğretimde Bologna sürecine dönük uyum çalışmalarının dikkate alındığı ve teknoloji odaklı içerik ve uygulama merkezli derslerin eklenerek ders-öğretmen-teknoloji birlikteliğinin oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir.

Özellikle öğretmen yetiştirme programlarının tamamına “Açık ve Uzaktan Öğrenme” dersinin getirilmesi geleceğin eğitim modeli olarak kabul edilen uzaktan öğrenme alanını bilen ve uygulayabilen öğretmen yetiştirme amacına ulaşmada fayda sağlayacaktır.

Açık ve Uzaktan Öğrenme Dersi

Gerek yükseköğretim alanında gerekse eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alanında, giderek etik, moral, ahlaki, kültürel konuların önem kazandığı ve bu konularla ilgili sorunların önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Bu nedenle yeni lisans programlarında öğretmen adaylarının, alanıyla ilgili mesleki bilgi ve beceriler yönünden yeterli bir donanıma sahip olmaları yanında sosyal, kültürel, moral, entelektüel yönlerden donanımlı ve gelişmiş bir kişiliğe sahip olarak yetiştirilmesi, daha insani ve erdemli bir ülkenin ve dünyanın inşasında aktif rol alacak ahlaki ve kültürel liderler olarak yetiştirilmesi beklenmektedir.

Bu nedenle programlardan mezun olacak öğretmen adayının;

- (i) evrensel, milli ve yerel/bölgesel kültürleri ve bunlar arasındaki ortak ve farklı yanları tanıyan;
- (ii) kültürel, etik, ahlaki değerler ve kişilik yönünden rol model olması,
- (iii) teknoloji okuryazarı, araştırmacı öğretmen niteliği kazanmış olarak mezun olması beklenmektedir.

2018 program güncelleme çalışmasının temel amaçlarından biri olan teknoloji okuryazarı olan, teknolojiyi kullanarak araştırmacı niteliği olan öğretmen yetiştirme hedefine çok

disiplinli bir bakış açısıyla, amacı belirlenmiş, yeterlikleri tanımlanmış, yeterliklere ulaştıracak içeriği oluşturulmuş ve içeriği uygulamaya dönüştürebilecek bir yöntemle hazırlanacak “Açık ve Uzaktan Öğrenme” dersi olumlu yönde etki sağlayabilecektir.

Açık ve Uzaktan Öğrenme dersi eğitim fakülteleri öğretmenlik programlarında yalnızca Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği (BÖTE) programında zorunlu Alan Eğitimi dersi olup, diğer tüm öğretmenlik programlarında Meslek Bilgisi seçmeli dersleri içerisinde yer almaktadır. Program geliştirme sürecinde yer alan karar vericilerin ilgili dersi BÖTE haricinde tüm öğretmenlik programlarında seçmeli meslek bilgisi ders havuzuna alması alanın gelişimi açısından önemli görülmekle birlikte ilerleyen süreçlerde zorunlu meslek bilgisi dersleri içerisine gireceği düşünülmektedir.

Açık ve Uzaktan Öğrenme dersi, gelecekte yoğun bir biçimde kullanılacağı öngörülen, geleceğin eğitim modeli olarak kabul edilen, kamu kurum ve kuruluşlarının insan kaynaklarını yetiştirmek için alt yapısını oluşturmaya çalıştıkları uzaktan öğretim modelinin önemini, görevi bireyleri geleceğe hazırlamak olan öğretmen adaylarının dikkatine sunmaktır.

Bu temel gerekçelerle bu dersin amacı,

- Teknolojiyle birlikte gelişen yeni öğrenme kültürüne aşina,
- Bu modeli yüz yüze öğrenme alışkanlığına alternatif bir öğrenme modeli olarak gören,
- Öğrenme ve öğretme yaşantılarını bilgi ve iletişim teknolojileri ile zenginleştirilebileceğine inanan,
- Ülkemizde ve dünyada, alanları ile ilgili yapılan doğru, güncel ve teknolojik uygulamaları bilen ve kendi kültürüne uygun biçimde sınıfına aktarabilen,
- Okul içi ve okul dışı öğrenme yaşantılarını teknolojinin sunduğu imkânlarla tasarlayıp uygulayabilen öğretmen yetiştirmektir.

Bu genel amaca ulaşabilme noktasında dersin sonunda öğretmen adaylarının aşağıdaki yeterlikleri elde etmesi beklenmektedir:

Bilgi (Ne bilsin?)

- Y1. Açık ve uzaktan öğrenme alanına ilişkin temel kavramları doğru biçimde açıklayabilme
- Y2. Açık ve uzaktan öğrenmeye özgü kuramları karşılaştırabilme
- Y3. Öğrenme ve öğretme teknolojilerinin tarihsel süreçteki değişimini açıklayabilme

- Y4. Bireysel öğrenme materyallerini ve sunduğu olanakları açıklayabilme
- Y5. Açık eğitim kaynaklarını ve kitlesel açık çevrimiçi ders uygulamalarını analiz edebilme
- Y6. Uzaktan eğitimde ders tasarımı, yönetimi ve bileşenlerini açıklayabilme

Beceri (Ne hazırlasın?)

- Y7. Uzaktan öğretim yöntemiyle bir ders tasarısı hazırlayabilme
- Y8. Bir uzaktan öğretim uygulaması için materyal hazırlayabilme
- Y9. Bir uzaktan öğretim dersi için öğrenen destek hizmeti planlayabilme

Yetkinlik (Ne yapsın?)

- Y10. Bir öğrenme yönetim sistemi ile ders yürütebilme
- Y11. Çeşitli teknolojik araçları kullanarak ders yürütebilme

YÖK'ün hazırladığı 2018 Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları çalışmasında yukarıda belirtilen genel amaç ve yeterliklere ulaştıracak ders içeriği Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. <i>Açık ve uzaktan öğrenme ders içeriği</i>	
Açık ve uzaktan öğrenmenin temel kavramları ve felsefesi	Kitlesel açık çevrimiçi dersler
Türkiye'de ve dünyada uzaktan eğitimin gelişimi	Kişiselleştirilmiş öğrenme ortamları
Uzaktan eğitimde öğrenen ve rehber rolleri	Açık ve uzaktan eğitimle ilgili sorunlar ve bunların çözümü
Uzaktan eğitimde kullanılan teknolojiler	Öğretmen yetiştirmede açık ve uzaktan eğitim uygulamaları
Açık ve uzaktan eğitimin yönetimi	Açık ve uzaktan eğitimde bireysel öğretim materyali geliştirme ve öğrenci destek hizmetleri
Açık ve uzaktan öğrenmede sınıf yönetimi ve bileşenleri	Farklı öğrenme durumları için öğretim stratejilerinin belirlenmesi
Açık eğitim kaynakları ve dünyadaki eğilimler	Uzaktan eğitimde araştırma ve değerlendirme

Tablo 1 incelendiğinde, Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi dikkate alınarak, bilgi, beceri ve yetkinlik oluşturmak için gerekli konu başlıklarının oluşturulduğu görülmektedir. Temel kavramlar ve felsefesinden tutun tarihsel gelişime, kullanılan teknolojilerden öğretim stratejilerine, öğretmen eğitimindeki öneminden bilimsel araştırma anlayışına kadar birçok

konu ders içerisinde belirlenmiş, eğitim programlarının çerçeve özelliği dikkate alınarak temel içerik yapısı oluşturulmuştur.

Bu temel çerçeve içerik yapısı dikkate alınarak ülkemizde yer alan tüm eğitim fakülteleri ilgili dersi mevcut öğretim elemanı yeterliği bağlamında öğrencilerine açacaktır. Açık ve Uzaktan Öğrenme dersi ile ilgili henüz uygulama yapılmadığından işleyişe dair görüş bildirmek doğru olmayacaktır. Bu sebeple bu çalışmada Açık ve Uzaktan Öğrenme dersinin istenen seviyede gerçekleşmesi için bir planlama tavsiyelerinde bulunulacaktır.

Sonuçlar ve Öneriler

Açık ve uzaktan öğrenme sistemlerinin en temel bileşenlerinden biri olarak kabul edilen ders kitapları (bireysel basılı öğrenme malzemesi) yukarıda belirtilen ders amaçlarına ulaşmada önemli bir öğrenme aracı olacaktır. Bu sebeple alan uzmanlarınca ivedi biçimde dersin genel amaçları ve ders mezun yeterlikleri dikkate alınarak “*Açık ve Uzaktan Öğrenme Başucu Kitabı*” hazırlanmalıdır.

Açık ve uzaktan öğrenme alanı disiplinlerin iç içe geçtiği bir alan olması sebebi ile her ders modülü birbirinden farklı alan uzmanlarınca sunulmalıdır. “*Uzman Kontrolünde Modüler Ders Tasarımı*” diye isimlendirebileceğimiz bu yaklaşımda her konunun uzmanı konunun bağlamında ve dersin genel amaçları ve yeterlikleri çerçevesinde ders sunumunu, süreç değerlendirmesini ve etkinliklerini planlayabilmelidir. Bu sayede “*Öğreten Özerkliği*” kavramının açık ve uzaktan öğrenme sistemlerindeki verimliliği de incelenebilecektir.

Dersin ilk haftasında yüz yüze ortamda 14 haftalık ders içeriğinin ne olduğu, ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı, öğrenci sorumluluklarının neler olduğu, hangi sorumluluklardan ne puan alacakları, dersin hangi mecra(lar)da yapılacağı ve ilgili öğrenme yönetim sisteminin tanıtılması gibi durumlar anlatıldıktan sonra ilgili ders bir öğrenme yönetim sistemi aracılığıyla yürütülmelidir. Açık ve Uzaktan Öğrenme dersi hem bilgiye hem de uygulamaya dönük bir derstir. Öğrenciyi öğrenme ve uygulama sorumluluğuna katarak düzenlenecek bir yöntem dersin amaçlarına ulaşmada etkili olabilecektir. Aksi takdirde teorik bilginin ötesine geçilemeyeceği ve dersin beceri ve yetkinlik yeterliklerine ulaşmasında sınırlı kalacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (2001). *Başlangıçtan 2001'e Türk Eğitim Tarihi*. Genişletilmiş sekizinci basım. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.
- Baskan, G. A. (2001). Öğretmenlik mesleği ve öğretmen yetiştirmede yeniden yapılanma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20).
- Baskan, G. A., Aydın, A. ve Tuğba, Ö. (2006). Türkiye'deki öğretmen yetiştirme sistemine karşılaştırmalı bir bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1).
- Kavcar, C. (2003). Alan Öğretmeni Yetiştirme, *Eğitimde Yansımalar: VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Kitabı*. (ss. 81-89), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- MEB, (2017). Ulusal Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023
- Okçabol, R. (2001). Öğretmen Yetiştirmede Merak Edilen Konular. *Y.Müdafaa-i Hukuk Dergisi*, Aralık.
- Usta, İ. (2015). Açıköğretim fakültesi sosyal bilimler önlisans programının değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik öneriler. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Üstüner, M. (2004). Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme ve Günümüz Sorunları, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt:5, Sayı:7, Bahar. İnternet Adresi: <http://web.inonu.edu.tr/~efdergi/Ustuner.htm>.
- Varış, F. (1988). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- YÖK (1998). Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi. Ankara. İnternet Adresi: http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetistirme_lisans/rapor.doc.

Yazar Hakkında

Dr. Öğr. Üy. İlker USTA

Dr. Öğr. Üy. İlker USTA halen Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Uzaktan Öğretim bölümünde görev yapmaktadır. Sınıf Öğretmenliği lisans programını tamamladıktan sonra Eğitimde Program Geliştirme alanında yüksek lisansını tamamladı. Doktorasını Anadolu Üniversitesi'nde Uzaktan Öğretim alanında yapan Dr. Usta'nın, eğitimde program geliştirme ve değerlendirme, öğretim tasarımı, öğretmen eğitimi alanlarında çalışmaları bulunmaktadır.

Posta adresi : Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Uzaktan Öğretim Bölümü
Tel (İş) : +90 222 3350580/2525
Eposta : ilkerusta@anadolu.edu.tr